

Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) als prooi van een larve van een zandloopkever (*Cicindela* sp.)

Gerard Abbingh

Inleiding

Dat volwassen libellen als predatoren ook zelf regelmatig ten prooi vallen aan allerlei andere dieren is algemeen bekend (Corbet 1999). Onder andere spinnen, vogels, kikkers, hagedissen en andere insecten zoals bv. roofvliegen, roofwantsen, mieren en wespen maken met enige regelmaat pas uitgeslopen of volwassen libellen buit (Sternberg & Buchwald 1999). Knapp & Martens (2014) stelden recent vast dat ook volwassen zandloopkevers libellen als prooi verorberen, in dit geval was het slachtoffer een mannetje Watersnuffel

(*Enallagma cyathigerum*). Eerder werd ook al melding gemaakt van volwassen libellen die ten prooi vallen aan zandloopkeverlarven. Lissak (2004) geeft een overzicht van alle tot dan gepubliceerde waarnemingen van predatie door larven van zandloopkever. Hierin ontbreken evenwel waarnemingen uit Nederland of België. De meeste prooien zijn soorten die regelmatig op de grond zitten, zoals soorten van de genera *Gomphus*, *Orthetrum*, *Sympetrum* en *Leucorrhinia*. Binnen het geslacht van de witsnuiten werd dit reeds vastgesteld bij twee Noord-Amerikaanse *Leucorrhinia* soorten en

Figuur 1. Zandloopkeverlarve in gang (boven) en een gang met een naar beneden gevallen larve.
Tiger Beetle-larva in its burrow (top) and a burrow opening with the beetle larva out of sight (below) (Foto: G. Abbingh).

Figuur 2. Mannetje Noordse witsnuitlibel *Leucorrhinia rubicunda* met het achterlijf in de gang van een zandloopkeverlarve getrokken.

Male Leucorrhinia rubicunda with its abdomen pulled into the burrow of a Tiger Beetle-larva (Foto: G. Abbingh).

bij de Venwitsnuitlibel (*Leucorrhinia dubia*). In deze bijdrage doe ik verslag van een mannetje Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) dat ten prooi is gevallen aan een larve van een zandloopkever (*Cicindela* sp., Carabidae).

Leefwijze zandloopkeverlarven

Larven van zandloopkevers leven in loodrecht naar beneden lopende, zelf gegraven gangen met een doorsnede van ca. 5mm. De larve heeft een van boven gezien afgeplatte kop en halsschild. Samen vergrendelen ze de ingang van het holletje. Boven in het holletje (figuur 1) loert de larve op langs komende prooien, doorgaans kleine bodemdieren, die met een bliksemsnelle uitval met de kaken wordt gegrepen en de gang in wordt getrokken. Onder in de gang wordt de prooi vervolgens leeggezogen. Bij verstoring laten de larven zich bliksemsnel in hun gang naar beneden vallen.

Noordse witsnuitlibel als prooi

Tijdens een bezoek aan het Fochteloërveen op 30 mei 2008 viel mij een mannetje Noordse witsnuitlibel op dat, ogenschijnlijk zonder achterlijf, op de grond lag. Het dier lag op een kade in het deelgebied Kleine Veen. Het bijzondere eraan was dat de vleugels af en toe bewogen, het dier was blijkbaar nog niet dood. Dichterbij gekomen zag ik dat het dier wel degelijk een achterlijf had, maar dat dit in een holletje in de grond was verdwenen (figuur 2). In de directe nabijheid van deze Noordse witsnuitlibel bevonden zich meerdere hopen met in sommige, goed herkenbaar, de larve van een zandloopkever. Nadat de witsnuitlibel vlak bij de larve neerstreek, is hij vrijwel zeker door de larve van de zandloopkever gegrepen en het holletje in getrokken. Toen ik de libel voorzichtig uit het holletje trok, bleek het achterlijf nagenoeg nog intact. Alleen de achterlijfsaanshangselen waren

afgebeten en het achterlijf leek 'leeg' te zijn. De larve van de zandloopkever had blijkbaar het achterlijf al leeggezogen. Omdat de libel nog niet dood was moet de vangst door de zandloopkeverlarve kort voor mijn ontdekking hebben plaats gevonden. De larve leverde daarbij een formidabele prestatie door de veel grotere en ongetwijfeld hevig tegenspartelende libel met zijn achterlijf het holletje in te trekken. Helaas voor de libel met een, uiteindelijk, fatale afloop.

Dankwoord

Ik bedank Hans Turin en Theodoor Heijerman voor het controleren van de determinatie van de zandloopkeverlarve en Trijny Bottinga-Sanders voor het verbeteren van de Engelse samenvatting.

Gerard Abbingh

Lange Hout 6
9408 DB Assen
g.abbingh@home.nl

Literatuur

- Corbet P.S. 1999. Dragonflies: Behaviour and Ecology of Odonata. Harley Books, Colchester.
- Knapp U. & A. Martens 2014. *Enallagma cyathigerum* als Beute einer Imago des Sandlaufkäfers *Cicindela hybrida* (Odonata: Aeshnidae; Coleoptera: Carabidae). Libellula 33: 149-152.
- Lissak W. 2004. Larve von *Cicindela sylvicola* erbeutet ein Männchen von *Orthetrum brunneum* (Coleoptera: Cicindelidae; Odonata: Libellulidae). Libellula 23: 89-92.
- Sternberg K. & R. Buchwald 1999. Die Libellen Baden-Württembergs. Band 1: Allgemeiner Teil, Kleinlibellen (Zygoptera). Ulmer, Stuttgart.

Summary

Abbingh G.J.R. 2015. Ruby Whiteface *Leucorrhinia rubicunda* as a prey of a Tiger Beetle larva (*Cicindela* sp.). Brachytron 17(1): 44-46.

On May 30, 2008 a male *Leucorrhinia rubicunda* was found with its abdomen in a small burrow in the Fochteloërveen peat bog. It had been caught by a larva of a tiger beetle (*Cicindela* sp.) that had pulled the abdomen of the dragonfly into its burrow and sucked its prey empty.

Samenvatting

Abbingh G.J.R. 2015. Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) als prooi van een larve van een zandloopkever (*Cicindela* sp.). Brachytron 17(1): 44-46.

Op 30 mei 2008 nam ik een mannetje Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) in het Fochteloërveen waar die met zijn achterlijf in een holletje in het veen zat. Het was gevangen door een larve van een zandloopkever (*Cicindela* sp.) dat het achterlijf van de libel in zijn hol had getrokken en had leeggezogen.

Keywords: Odonata, *Leucorrhinia rubicunda*, Tiger Beetle larva *Cicindela* sp., Fochteloërveen, The Netherlands